

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА

Животовська Л.В., Сонник Г.Т., Боднар Л.А., Борисенко В.В.,
Казаков О.А., Ісаков Р.І.

Українська медична стоматологічна академія, Полтава

Анотація: У статті описані окремі аспекти формування фахової компетентності лікарів-інтернів на етапі післядипломної освіти на основі педагогічної таксономії. Аналіз оновленої версії таксономії Б. Блума показав перевагу її практичної реалізації в навчальному процесі, зокрема на етапі післядипломної освіти таксономія сприяє формуванню у майбутніх лікарів навичок мислення високих рівнів, таких як аналіз, оцінка, створення.

Ключові слова: компетентнісний підхід, формування навичок мислення, таксономія Блума.

Annotation: The article describes certain aspects of the formation of professional competence of interns at the stage of postgraduate education on the basis of pedagogical taxonomy. Analysis of the updated version of B. Bloom's taxonomy showed the advantage of its practical implementation in the educational process, in particular, at the stage of postgraduate education, taxonomy contributes to the development of future doctors' thinking skills of high levels, such as analysis, evaluation, creation.

Keywords: competency-based approach, the formation of thinking skills, Bloom's taxonomy.

Одним з найважливіших завдань на етапі післядипломної освіти є підготовка і формування лікаря-професіонала з урахуванням всіх особливостей реформування як вищої медичної освіти, так і системи охорони здоров'я. Це означає формування та розвиток у лікарів-інтернів фахових (спеціальних) компетентностей з обраного фаху. З огляду на це актуальною проблемою є

пошук адекватних цілям освіти теоретичних засад і засобів навчання спеціальних дисциплін.

Компетентнісний підхід зумовлює не інформованість майбутнього лікаря, а розвиток умінь вирішувати проблеми, які виникають у життєвих ситуаціях. І змістовна, і процесуальна складові компетентнісного підходу спрямовані на досягнення цілісного освітнього результату, який віддзеркалює підсумок одночасного засвоєння навчального матеріалу і розвиток особистості, що опанувала значущий для неї зміст [3, 4]. При цьому підході результат навчання розглядається як здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях, застосовувати досвід успішної діяльності у певній сфері. Чітке визначення дидактичних цілей, що усвідомлюються лікарями-інтернами, забезпечує зближення змісту діяльності та особистісну спрямованість навчання [1, 2].

Ще у 1956 році група американських педагогів і психологів на чолі з відомим вченим Бенджаміном Блумом стверджували, що навчальні цілі повинні бути упорядковані в залежності від складності розумових дій над матеріалом. Б. Блум та його наукова школа ввели поняття «педагогічна таксономія» – це побудова чіткої системи педагогічних цілей, в яких встановлені відповідні категорії та послідовності рівнів [8]. Термін «таксономія» (від грец. taxis – розташування – лад, порядок і nomos – закон), позначає таку класифікацію й систематизацію об'єктів, яка побудована на основі їхнього природного взаємозв'язку і використовує для опису категорії, розташовані послідовно, за наростаючою складністю, тобто за ієрархією. Науковці визначили три області навчальної діяльності: когнітивну (Cognitive Domain) – розумові навички (Mental skills); афективну (Affective Domain) – область почуттів та емоцій (Attitude); психомоторну (Psychomotor Domain) – психофізичні вміння та навички (Skills).

До цілей пізнавальної (когнітивної) сфери віднесені такі, що передбачають запам'ятовування та відтворення вивченого матеріалу, а також вирішення проблем, у ході яких необхідно переосмислювати наявні знання, будувати їх нові об'єднання, структури з попередньо вивченими ідеями, методами,

способами дій, включаючи створення нового. Когнітивні цілі широко представлені в навчальних програмах, підручниках, посібниках, передбачають запам'ятовування і відтворення навчального матеріалу на репродуктивному, реконструктивному та творчому рівнях.

До афективної (емоційно-ціннісної) сфери належать цілі формування емоційно-особистісного ставлення до явищ навколишнього світу, від простого сприйняття, інтересу до засвоєння ціннісних орієнтацій і відносин, їх активного прояву. Таке ставлення проявляється через інтерес, нахили, здібності, переживання, почуття, а цілі навчання спрямовані на формування відношення до навчання, його усвідомлення і прояв у діяльності.

Цілі навчання психомоторної сфери включають ті чи інші види рухової діяльності, нервово-м'язової координації, пов'язані із формуванням мовленнєвих навичок, писемного мовлення, фізичних, трудових, виробничих якостей [5].

Таксономія Блума має шість рівнів мислення, структурованих від найпростішого до найскладнішого. До розумових вмінь низького порядку Б.Блум відносить такі когнітивні процеси, як знання, розуміння та застосування. До розумових вмінь високого порядку відносяться такі процеси, як аналіз, синтез та оцінка. Розробкою точнішої й адекватнішої базової концепції таксономії розумових навичок займалися декілька когнітивних психологів. Так, у 2001 році Лорин Андерсон та його колеги запропонували оновлену версію таксономії Блума, яка враховує ширший набір чинників, що сприяють процесу навчання. Як і оригінальна версія, таксономія налічує шість рівнів розумових навичок. Вони розташовані від найпростішого до найскладнішого: знання, розуміння, застосування, аналіз, оцінювання і створення. Проте, у новій таксономії немає рівня синтезу, а найвищим компонентом є не оцінювання, а створення, яке включає вміння генерувати, планувати та створювати щось нове [6, 7].

Категорія знання означає запам'ятовування та відтворення термінів, конкретних фактів, методів і процедур, основних понять, правил, принципів,

цілісної теорії. Завдання на знання формуються за допомогою дієслів – визначати, описувати, розпізнавати, позначити, навести приклад, назвати, окреслити, пригадати, відібрати.

Показником рівня розуміння може бути перетворення матеріалу з однієї форми вираження на іншу, інтерпретація матеріалу, передбачення подальшого розвитку явищ, подій, наслідків чи результатів. Завдання на розуміння формуються за допомогою дієслів – пояснити, інтерпретувати, перетворити, класифікувати, встановити взаємозв'язки, продемонструвати, підсумувати, трансформувати, навести приклади.

Застосування – це використання правил і методів, здатність в конкретних умовах і нових ситуаціях розбивати навчальний матеріал на складові: поняття, закони, принципи, теорії, уміння порівнювати і узагальнювати, пов'язуючи із цими складовими. Завдання на застосування формуються за допомогою дієслів – вирішити проблему, встановити співвідношення, модифікувати, використати на практиці, продемонструвати, експериментально перевірити, розрізнити, зобразити схематично, побудувати діаграму, графік, узяти участь дискусії.

Аналіз включає знаходження частин цілого, виявлення взаємозв'язків між ними, усвідомлення принципів організації цілого. Завдання на аналіз формуються за допомогою дієслів – обстежити, проаналізувати, диференціювати, виокремити, протиставити, порівняти, зобразити схематично, знайти відповідність.

Рівень оцінювання передбачає формування вміння оцінювати значення матеріалу для визначеної мети. Завдання на оцінювання формуються за допомогою дієслів – оцінити, обрати найважливіше, встановити головне, порівняти, розсудити, обґрунтувати чому, рецензувати, дебатовати, аргументувати, рекомендувати, зробити висновок.

В основі категорії створення лежить можливість створити власну структуру для формування узгодженого або функціонального цілого, реорганізувати елементи в новий шаблон або структуру на базі отриманих

знань та навичок, проаналізованої інформації. Завдання на створення формуються за допомогою дієслів – створити, скласти, спланувати, розробити, зобразити, сформулювати.

Таким чином, таксономія Б. Блума може застосовуватися як в рамках традиційної освіти, так і в абсолютно нових моделях, які передбачають інтерактивність навчання та його відкритість новим технологіям. Перевагою таксономії Блума є доступність її практичної реалізації в навчально-виховному процесі при формуванні фахової компетентності на етапі післядипломної освіти, оскільки її багаторівнева структура дозволяє чітко визначити цілі навчання, які дають можливість виявити орієнтири спільної діяльності викладача та лікарів-інтернів, визначати відповідні цілям оціночні інструменти.

Список використаних джерел

1. Аймедов К.В. Перспектива застосування у закладах вищої медичної освіти методів випереджаючого навчання/К.В.Аймедов//Медична освіта. - 2013. - №1. - С.83-84.
2. Гладка О. Використання таксономії Блума на заняттях з іноземної мови для розвитку критичного мислення студентів / О. Гладка // Наукові записки. – 2016. – №144 . – С. 318-322.
3. Загринчук М.С. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах України в сучасних умовах на основі компетентнісного підходу / М.С.Загринчук, В.П. Марцинюк, І.Р. Мисула // Медична освіта. - 2013. - № 1. - С. 11-17.
4. Луговий В.І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В.І.Луговий // Педагогіка і психологія. - 2009. - № 2 (63). - С. 13- 25.
5. Подопрігора Н. В. Методична система навчання математичних методів фізики у педагогічних університетах : Монографія / Н. В. Подопрігора ; МОН України ; КДПУ ім. В. Винниченка. – [2-ге вид.]. – Кіровоград : ФО-П Александрова М.В., 2015. – 512 с.

6. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
7. Anderson L. W. A Taxonomy of learning, teaching, and assessing / Bloom B. S., Krathwohl D. R. – New York : Longman, 2001. – 156 p.
8. Bloom B. S. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals : Hand book I, cognitive domain / Bloom B. S. – New York : Longman, 1994. – 99 p.